

Bachelor- versus masteronderzoek in de lichamelijke opvoeding

Alle hbo-opleidingen besteden tegenwoordig aandacht aan onderzoek. Nu er ook steeds meer initiatieven komen voor masteropleidingen met relevantie voor de LO, is het in het kader van dit topic Onderzoek interessant om eens te bekijken hoe bacheloronderzoek zich nu onderscheidt van masteronderzoek.

Door: Lars Borghouts

In dit topic wordt in verschillende artikelen aandacht besteed aan onderzoek. In een eerder artikel in de *Lichamelijke Opvoeding* (Borghouts, 2010) is uitgebreid stilgestaan bij het belang hiervan voor de dagelijkse praktijk van de leraar LO. Binnen de LO-opleidingen leren studenten onderzoek doen, hoewel dat op de verschillende hbo's niet overal hetzelfde vorm heeft gekregen (zie het artikel van Joost Oomen in dit blad). In dit topic tref je enkele voorbeelden aan van onderzoek zoals dat door studenten is uitgevoerd in het kader van hun afstuderen. Het zal daarbij opvallen dat één van deze artikelen is geschreven voor een masteropleiding: de Master of Sports & Education van Fontys Sporthogeschool. Ook aan de HAN bestaat een 'sportieve' hbo-master, onder de titel 'Sport- en Beweeginnovatie'.

Er is de laatste jaren veel te doen over masteropleidingen voor leraren. Zo vindt een brede meerderheid van de Tweede Kamer dat vanaf 2020 in de bovenbouw van het vwo alleen maar WO-masteropgeleiden les zouden moeten geven (Vissers, 2013). Ook is in het Nationaal Onderwijsakkoord (NAO) uit september 2013 opgenomen dat voor alle leraren in het VO het behalen van een masteropleiding gestimuleerd moet worden, onder andere via de lerarenbeurs. En afgelopen jaren waren er al initiatieven in die richting met slogans als 'Elke Meester een Master'.

Terecht stelde de KVLO dat in het NAO slechts is opgenomen dat in 2017 alle leraren bevoegd moeten zijn voor het onderwijs dat zij geven (Roelofs, 2013). Dit betekent dus een eerstegraadsbevoegdheid in de bovenbouw van havo/vwo. En

voor LO wordt deze van oudsher verleend met een bachelordiploma aan het hbo. Op de website merkte Sandra Roelofs namens de KVLO echter ook op dat het "verstandig [is] om volop aandacht te gaan schenken aan masters voor onze doelgroep en daarover in overleg te treden met de opleidingen."

Kortom, er is volop beweging rondom het thema masteropleidingen, ook binnen de LO. Dit wordt gekoppeld aan kwaliteitsaspecten en aan het initiëren van onderzoek binnen het vakgebied. Uiteraard krijgt bij een masteropleiding het doen van onderzoek beduidend meer aandacht dan bij een bacheloropleiding. In de reeds genoemde Master of Sports & Education staat onderzoek zelfs centraal. Maar waarin onderscheidt zo'n masteronderzoek zich van bacheloronderzoek? De eisen die aan het niveau van een bachelor- en masteropleiding worden gesteld zijn in Europees verband vastgelegd in de zogenaamde 'Dublin descriptoren'. Daarin is onder ander te lezen over de afgestudeerde master: 'Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoekverband'.

Om antwoord te geven op de vraag wat dit betekent voor het verschil in onderzoek op bachelor- versus masterniveau, helpt een indeling zoals die is gemaakt door Landsheer, 't Hart en Goede (2003) (Tabel 1). Het belangrijkste onderscheid is waarschijnlijk wel de mate van *generaliseerbaarheid* van de onderzoeksuitkomsten. Onderzoek voor een bachelor-opgeleide leraar LO is vooral gericht op het verbeteren van het eigen handelen of dat van de organisatie. Dat begint meestal met een praktijkprobleem of een praktijkvraag. Bijvoorbeeld: kunnen we als vaksectie onze leerlingenbeoordelingen meer op één lijn krijgen door het invoeren van een nieuw beoordelingsschema? Onderzoek doen betekent in dat geval op zoek gaan naar goede voorbeelden en ideeën voor een nieuw beoordelingsschema, dit voor de eigen school uitwerken, in de lessen invoeren en uiteraard evalueren of het ook echt een verbetering is. Dit noemen we ook wel praktijkgestuurd onderzoek en is wat veelal aan bod komt in de bacheloropleidingen LO. De uitkomsten zijn alleen bruikbaar voor de eigen sectie, of misschien wel voor nog een aantal vergelijkbare secties LO. Dit type onderzoek heeft veel weg van een kwaliteitscyclus. Binnen een hbo-masteropleiding staat het verbeteren van de kwaliteit van de beroepsgroep meer centraal. Het gaat dus niet meer *alleen* om de eigen school of les en de *generaliseerbaarheid* is dus groter. Een onderzoeksvraag zou daar dus kunnen zijn: leidt het invoeren van spelgecentreerde beoordeling ten opzichte van techniekgecen-

Tijdens de Thomas Oriëntatiedag onderzoeken wat je kunt

treerde beoordeling, tot een hogere motivatie van leerlingen voor LO? Daarbij wordt beoogd dat de uitkomsten van het onderzoek ook bruikbaar zijn voor veel andere leraren.

Uiteraard komen ook andere vakinhoudelijke zaken aan bod in een masteropleiding, zoals bijvoorbeeld curriculumontwikkeling, samenwerking met de schoolomgeving, het gebruik van meetinstrumenten, enzovoorts. Maar altijd vanuit een kritische, onderzoekende houding. Dat betekent dat er altijd gekeken wordt naar de mate van bewijs die er is voor bijvoorbeeld de effectiviteit van een bepaalde didactische aanpak of bewegingsprogramma. Kortom, het brengt een forse verdieping aan ten opzichte van de bachelor. Daarmee zijn masteropleiden uiteindelijk uiteraard óók beter in staat om de eigen praktijk te verbeteren dan bachelor afgestudeerden. Dit betekent overigens niet automatisch dat masteropleide leraren LO ook betere lesgevers zijn; het lesgeven zelf leer je immers al op de vierjarige bachelor-docentopleidingen!

De toekomst moet uitwijzen welke kant het opgaat met masteropleidingen voor leraren LO. En welke consequenties dat eventueel heeft voor het werkveld en de bestaande bacheloropleidingen. In ieder geval heeft de ervaring tot nu toe uitgewezen dat het onderzoek dat gedaan wordt binnen de bestaande 'sportieve' masteropleidingen van grote waarde kan zijn voor de innovatie van het werkveld. ◀

Contact:
 l.borghouts@fontys.nl

	Praktijkgestuurd onderzoek (hbo-bachelor)	Praktijkgericht onderzoek (hbo-master)
Doel	Verbetering eigen professioneel handelen of dat van de organisatie	Verbetering kwaliteit professioneel handelen van de beroepsgroep
Vraagstelling	Afkomstig uit de praktijk	Afkomstig uit praktijk of theorie
Doelgroep en selectie	Meestal select gekozen binnen de beroepspraktijk	Specifieke groepen waarbij de probleemstelling onderzocht wordt
Bruikbaarheid en toepasbaarheid	Toepasbaarheid voor het individuele geval en zo mogelijk voor vergelijkbare gevallen	Toepasbaarheid bij specifieke gevallen
Gebruik meetinstrumenten	Worden gebruikt om praktijkhandelen te evalueren en zo mogelijk te verbeteren	Worden gebruikt om specifieke aanpak te evalueren
Evaluatie	Kwalitatieve beoordeling en eventueel statistische toetsing	Statistische toetsing

Tabel 1: Vergelijking tussen, praktijkgestuurd onderzoek zoals in hbo-bachelors, en praktijkgericht onderzoek zoals in hbo-masters. Aangepast uit Landsheer H., 't Hart H. & Goede M.D. (2003)

Bronnen

Vissers, P. (2013) Alle vwo-bovenbouwleraren academisch? *Onderwijsinnovatie*, 4, 29.
 Roelofsen, S., Klaassen, C., Rijpstra, J. (2013) De politieke actualiteit en het beleid van de KVLO. *Lichamelijke Opvoeding*, 9, 6-8.
 Landsheer H., 't Hart H. & Goede M.D. (2003) *Praktijkgestuurd onderzoek. Methoden van Praktijkonderzoek*. Groningen: Stenfert Kroeze.

Lars Borghouts is docent-onderzoeker bij Fontys Sporthogeschool
 Contact: l.borghouts@fontys.nl